

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Denuntiationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

Secundò fi, cùm criminaliter ageretur, reus abfolutus vel condemnatus fuit per viam exceptionis, in iudicio propofitæ ad illum, non puniendum, fed folummodo ab accufatione vel teftificatione repellendum, Decianus *Tract. Criminal. Lib. 3. cap. 30. n. 2. in fine.* Addit Covarruias *cit. cap. 10. n. 5. limit. 8.* & alii, fi contra eum proceffum fuit per viam Inquifitionis vel Denuntiationis. At melius hoc negant *cit.* Clarus *q. 57. n. 8.* & Decianus *cit. cap. 30. n. 5. & 6.* cùm propter Praxin contrariam: tum verò; quod inquifitio, uti & ad vindictam publicam propofita denuntiatio, fuccedat loco accufationis.

51. Tertiò fi, cùm per viam accufationis procederetur, abfolutus tantum fuit ab obfervatione iudicis; quòd v.g. accufator non legitimus aut libellus efferet ineptus; hòc enim casu eum accufare alius non prohibetur, *l. Libellorum & can. Prohibentur cit. junctâ Gloffâ V. Abolitione.*

52. Quartò, fi à criminis accufatione liberatus est per viam transactionis; quia licet, cùm hæc fuit valida, accufari nequeat ab eo, quocum est transactionis: accufari tamen reus poterit ab alio, inftitutum novò proceffu, Clarus *q. cit. q. 57. n. 6. junctâ q. 58. n. 4.*

53. Quintò, nifi fecundus accufator probet, aut faltem indicia afferat accufationis non fideliter inftitutæ, vel collufionis inter primum accufatorem & reum accufatum; tali enim casu primi accufatoris dolus non obftaret fecundo, pro quo accufare volente militat favor publicus; ne delicta maneant impunita, *l. Prævaricationis 3. §. 1. ff. de Prævaricat. Panormit. in c. De his cit. n. 8. & Clarus q. 57. n. 5.*

Sextò, nifi accufator fecundus fuam aut fuorum injuriam profequatur, & per proprium juramentum doceat, fe accu-

tionem ab alio inftitutam ignoraffe, *l. Si cui 7. §. 2. ff. de Accufat. Gloffâ fm. in c. De his cit. ubi Panormit. n. 9. & Decianus cit. cap. 30. n. 23.*

Septimò, fi abfolutus aut punitus tantum fuit in foro Confcientiæ interno; quia in isto facta accufatio & punitio non ad vindictam publicam & Reipublicæ per crimen læfæ fatisfactionem: fed ad Dei tantum peccatò offenfi reconciliationem tendit, *Gloffâ fm. in cit. c. cit. Panormit. n. 3. Clarus n. 10. & Decianus n. 28.*

Octavò, fi crimen efferet fori Mixti, v.g. adulterium, ufura, facrilgium, magia; cum à tali crimine in uno tribunali abfolutum vel condemnatum in alio diverfi ordinis tribunali denuo accufari aliquando poffe, pateat ex dictis *Lib. 2. tit. 2. à n. 97.*

ARTICULUS III. De Denuntiationibus.

SUMMARIUM.

56. Hæc vel Evangelica, vel Canonica, vel Judicialis est.
57. Ordo fervandus in Evangelica,
58. Ferè omnibus competente,
59. Ejus tamen quidam confilium tantum:
60. Alij etiam præceptum agnofcant,
61. Paucis casibus exceptis.
62. Ejus Ordini renuntiare poffe, negantium
63. Et affirmantium verior Opinio.
64. Et defaño renuntiat in Societate JESU.
65. Non denuntiat plenè emendatus.
66. Canonica vel Generalis est, vel Specialis:

67. Qua-

67. *Quarum illa cuiuslibet: hac iis competit, quorum interest.*
 68. *Judicialis vel est Privata, proprium interesse denunciantis:*
 69. *Vel publica, vindictam publicam spectans.*

56. **D**enuntiatio in genere est Delatio sive manifestatio criminis superiori facta sine solennitate, ut patet ex dictis n. 19. Ejus tres species, Evangelicam, Canonicam & Judicialem, cum Panormit. in c. *Novit 13. de Judiciis n. 33.* Speculat. *Tit. de Denuntiatione §. 2. n. 8.* & Maranta de *Ord. Judic. p. 6. Tit. de Denuntiat. n. 1.* passim referunt & variè explicant DD.

57. Evangelica, sic dicta; quòd à Christo tradita sit in Evangelio, Matth. *cap. 18. v. 15.* est, Alicujus criminis rei ad superiorem delatio, non; ut ille inflicta penà publicè pleclatur: sed; ut ad pœnitentiam perducatur & correctus resipiscat. Unde observandus in ea est ordo à Christo Domino præscriptus: vi cujus delinquens imprimis privatim, *Corripe eum inter te & ipsum solum V. 15. cit.* dein coram uno vel duobus testibus corripiatur, *Si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, V. 16.* & si, secretis his admonitionibus insuper habitis, non resipiscat, tum demum ad Ecclesiã sive superiorè, tanquã patrem, corrigendus deferatur, *Quodsi non audierit eos, testes adhibitos, dic Ecclesia, V. 17.* Palao *Tracl. 6. disp. 3. p. 8. num. 1.*

58. Atque hæc denuntiatio locum habet in omnibus delictis, etiam occultis, quæ per duos testes, etiam infames & irregulares, probari possunt: dummodo in peccato præsertim graviore & scandaloso ipsi non perseverent, Glossa in c. *Si peccaverit 19. V. Eodem, 2. q. 1. cit.* Panorm. *n. 39.* & Speculat. *n. 8.* qui enim propria

non corrigit, præterquam quòd indignus sit, ut corrigat & audiatur, juxta illud, *Quid autem vides se sic am in oculo fratris tui, Matth. cap. 7. V. 3.* non bonò zelò denunciare præsumitur peccata aliena, ut cum Archidiacono in *can. cit.* observant DD. *cit.*

Dubium hinc oritur, an relatus fraternæ correctionis ordo sit præceptus, Ejus enim consilium duntaxat, saltem respectu laicorum, agnoscunt Glossa in *can. Si peccaveris, §. V. cit.* cuius præceptum nimis durum: & Salmeron *Tom. 4. in Evangel. p. 3. tracl. 11.* cui id de iis tantum peccatis, quæ iniuriosa & damnosa sunt ipsi corripienti, intelligendum, videtur, propter verba, *Si peccaverit in te, V. 15. cit.*

Sed meliùs, eum non Divinò tantum, sed Naturali etiam Jure regulariter præceptum, & in aliis etiam proximi peccatis omnibus observandum, ex D. Thomæ *2. 2. q. 33. art. 7.* aliorumque DD. & Interpp. communi sententia docent Suarez *Tom. 4. de Relig. lib. 10. cap. 7. à n. 10.* Coninck *disp. 28. dub. 8. n. 138.* & Cornel. à Lapide in *Matth. cap. cit. V. 15. §. Tertio,* Palao *cit. p. 8. n. 3.* & alii. Et quidem, eius præceptum Divinum Evangelicum esse, aperte decisum est ab Alexandro III. & Innocent. III. eiusmodi fraternam correctionem *Mandatum Divinum* aut *Evangelicam Regulam* vocantibus c. *Novit cit. V. Et Rex, c. Licet 31. V. Cum igitur, de Simonia & c. Cum ex injuncto 12. V. Ne quisquam, de Hereticis.* Juris etiam Naturalis id esse, evincit ratio; quia lex Charitatis dicitur & exigit; ut proximus peccans corrigendò in salutis semitam reducatur: & ut id cum minori eius famæ & honoris damno præstetur; ac proinde, si secreta monitio sufficiat, à denuntiatione Ecclesiæ faciendâ abstinemus; ne erroris non tam correctores simus, quàm proditores,

tores, iuxta *can. Si peccaverit cit.* Quæ Charitatis lex, cum omnibus insita à natura sit, omnes obligabit, *c. Ex injuncto cit. ibi Quod fratrem peccantem corrigere quiaque tenetur, secundum Regulam Evangelicam.*

Neque aliud desumitur ex verbis, *Si peccaverit in te*; quia ea de peccato non specialiter contra te, ut sonant: sed te sciente, sive cum tuo contemptu & scandalo commissio, cum SS. Augustino *can. cit.* & Chrysostomo aliisque PP. explicant *cit. Suarez n. 12. & Lorca 2. 2. q. 33. art. 8. disp. 46. memb. 1. n. 12.* quòd, si de peccato in nos sive iniuriis nobis illatis, etiam de peccato in proximum, quem sicut nos, & multo magis de eo in Deum, quem plùs quàm nos diligere debemus, *Matth. cap. 22. V. 37.* commissio sint exaudienda, ut rectè arguit *cit. Cornelius §. Dices,* ubi propterea asserit per Synechochen sub nobis illatis omnia peccata comprehendi,

Neque eiusmodi præceptum nimis est durum; quia non obligat pro omnibus circumstantiis; sunt enim varii casus, quibus delinquens, dicto ordine non observato, statim denunciari potest & sæpe debet **61.** superiori: videlicet Primò, quando secreta correctio nobis damnosa, aut peccanti non profutura iudicatur ad correctionem, iuxta illud, S. Augustini, *Si scirem, non tibi prodesse, non te admonerem, can. Si quis 4. dist. 7. de Penit.* Secundò, quando delictum est notorium; tali enim casu ius ad famam est amissum, & bonum publicum exigit; ut delictum non maneat impunitum, iuxta illud, *Peccantes coram omnibus argue; ut & ceteris. morem habeant, 1. Timoth. cap. 5. V. 20.* Tertio, quando delictum etiam occultum cedit in damnum Reipublicæ, aut etiam tertii privati: & id secretà monitione impediri non potest, iuxta dicta *n. 43.* Quar-

tò, quando delictum sibi statim denunciari præcipit Prælatus, ut respectu certorum delictorum solent Inquisitores hæreticæ pravitatis, Palao *cit. disp. 3. p. 13. n. 4.* Unde

Dubium secundum oritur, an dicto **62.** Evangelicæ denuntiationis & correctionis ordini valeat renuntiari. Hoc certè cum Philiarcho *de Officio Sacerdot. tom. 5. p. 1. cap. 14. negat cit.* Lorca *disp. 47. n. 13.* eà ductus ratione; quòd dictus ordo Divino Jure præscriptus sit non tantum ob bonum famæ proximi, sed publicum etiam ipsius privatæ correctionis, multum conferentis ad pacem & quietem communitatum, ad rixarum, aliorumque incommodorum evitacionem. Ita isti, & in speciem solidè. Sed in speciem tantum; quia huic fini non obest manifestatio defectus, facta ex voluntate ipsius delinquentis, spiritalis profectus studio iuri suo renuntiantis: sicut fini intento per sigillum Sacramentale non obest manifestatio facta ex voluntate & expressâ licentiâ ipsius confitentis, ut rectè observat Sanchez *Lib. 6. Moral. cap. 18. n. 43. & cit. Palao p. 9. n. 1.*

Quare melius DD. isti cum Suarez **63.** *cit. Lib. 10. cap. 7. n. 28. Coninck disp. 28. dub. 11. n. 297. Ribadeneira de Instituto Societatis JESU cap. 34.* aliisque præcipui nominis ac notæ DD. ejusmodi renuntiationem cuiuslibet in particulari, & totis præsertim communitatibus permiffam, imò laudabilem esse, defendunt; quòd quilibet sit dominus suæ famæ & honoris, secundum communem & ab adversariis etiam receptam doctrinam D. Thomæ 2. 2. q. 64. art. 5. ad 3. ac proinde juri suo renuntiare famæque detrimentum subire ex fine honesto possit, *arg. c. Si de terra 6. de Privileg.* sicut defacto statutum & usu receptum est in memorata sanctissimi Nominis JESU societate, in qua studio abnegationis propriæ ma-

pria majorisque profectus spiritualis, faciliusque emendationis & securitatis à relapsu quilibet boni consulere debet, quoslibet etiam occultos defectus suos per quemcunque, qui eos extra confessionem intellexerit, statim & secretà correctione vel monitione non pramissà, manifestari superiori, *Exam. General. cap. 4. n. 8. Summar. Constit. Reg. 9. & 10. & Congreg. VI. General. decret. 52.* Confirmatur partim; quòd cuilibet permilla, imò laudabilis sit propriorum & occultorum etiam defectuum manifestatio, humilitatis & profectus spiritualis studiò facta proprio Prælato vel alteri. Cur non ob ejusmodi finem valeat permittere, ut idem ab aliis fiat? partim verò autoritate Gregorii XIII. Societatis

64. JESU Institutum non solum cum Paulo & Julio III. approbantis: sed insuper ejus & cujuscunque Constitutionis impugnationem sub pœna excommunicationis prohibentis, *Constitutione*, quæ incipit *Ascendente*, edità Calend. Junii 1584. & Libellum cujusdam, qui memoratam de defectuum manifestatione ordinationem impugnavit, damnantis, ut præter alios testis est Alphons. Rodriguez *p. 3. Exercitij Perfecti. tract. 8. cap. 6.* & Palao *cit. p. 9. n. 4.*

Rectè tamen hoc loco advertunt *citt. Sanchez cap. 18. n. 50.* & Suarez *cap. 12. n. 3.* cessionem illam famæ respectu defectus occulti in Societate tantum fieri, ut ad superiorem, tanquam Patrem: non tanquam Judicem deferatur; quia sic cidenti est utilior & minus onerosa: quò modò actus gestus in dubio semper præsumitur, ut latè ostendit Menochius *Lib. 3. Præsumpt. 156. n. 16.* Unde, licet Prælati in denuntiatum animadvertere queat moderatà & paternà correctione, judicialiter tamen & rigorosè contra eum procedere non potest, ut ex allegatæ So-

cietatis Jure Sanchez & Suarez *l. cit.* ostendunt. Hinc quoque

Dubium tertium oritur, an superiori denuntiari valeat delictum Religiosi jam emendati. Id enim affirmant Gabriel *in 4. dist. 19. art. 1. q. 1.* Rosella *V. Inquisitio*, & Angelus *V. Denuntiatio, n. 10.* quòd ejusmodi delicti manifestatio prodesse possit, quin obfit; cum, illò cognitò, superior peccandi occasiones & pericula removeare valeat, quin ad delinquentis punitionem procedat. Verius tamen, plenè emendatum ei denuntiari posse, cum S. Thoma *Quodlibet. 11. art. 13. ad 3.* Navarro *Manual. cap. 24. n. 23.* & Soto *Relect. de Secreto, memb. 2. q. 4. concl. 4.* negant Valencia *2. 2. disp. 3. q. 10. p. 5. §. Sed retius, citt.* Sanchez *cap. 18. n. 49. & 60.* Palao *p. 12. n. 4.* & alii, id desumentes ex verbis, *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, v. 15. cit.* quibus Christus, fratre emendatò, desistendum non obscure insinuat: quòd etiam suadet ratio; cum Evangelica denuntiatio in delictis occultis ex Divina institutione ordinetur ad correctionem fratris delinquentis; ac proinde, isto plenè emendatò, sublatòque relapsus periculò, cesset, *arg. c. Cum cessante 60. de Appellat. Plenè*, inquam; quia, si de omnimoda emendatione non constaret, aut recidivæ damnivæ ex peccato secuturi periculum subesset, delinquentis denuntiationi locum adhuc fore, *DD. citt.* non inficiantur.

Canonica, sive à sacris Canonibus 66. introduccta, denuntiatio duplex est, scilicet Generalis & Specialis, Maranta *Tit. cit. n. 7.* & Honorius *ad hanc Rubr. n. 77.* Generali apud superiorem agitur; ut delictum, vel publicum aliquod, aut etiam privatum damnum vel incommodum ejusve continuatio impediatur, v.g. ne contrahatur matrimonium cum impedimento

mento impediēte, aut; ut cum dirimente contractum diffolvatur, *c. Præterea 12. de Spons. & matrim. c. Ad diffolvendum 13. de Desponsat. impub. & c. fin. de Claudef. de spons.* aut; ne indignus ordinetur: aut, qui malè præfuturus iudicatur, eligatur aut inflituatur, *cit. Maranta n. 7. & Vallens. ad hanc Rubr. §. & n. 5.* Cujusmodi denuntiatio præviam monitionem ferè non exigit, Glossa *in c. Ad diffolvendum cit. V. Denuntiari,* ad eamque quivis tenetur: si eam facere possit sine gravi suo incommodo, & ad damnum vel peccatum eorumve continuationem impediendam iudicet profuturam, Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 87.*

67. Specialis eidem fit; ut, qui malè præest vel administrat, corrigatur: aut, si post trinam vel binam saltem admonitionem incorrigibilis fit, à prælatura, officio vel beneficio removeatur, *can. Metropolitanum 44. can. Sicut 45. & c. 2. q. 7. can. Filiis 16. q. 7. c. 1. de Officio Custod. & c. Licet 31. de Simonia.*

Ad harum denuntiationem priorem five generalem per se quilibet tenetur, juxta dicta *Lib. 4. tit. 3. à n. 14.* Posterior five specialis denuntiatio iis tantum competit, quorum interest, bonum Prælatum, administratorem, subditum habere, Panormit. *in c. Novit. 13. de Judiciis n. 59. & Maranta Tit. de Denuntiat. cit. n. 7.*

68. Judicialis, à iudicio & judiciali modo procedendi sic dicta, denuntiatio est Delatio criminis ad superiorem tanquam iudicem: quæ etiam duplex est. Una privata, quæ denuntians proprium suum interesse, five privati damni reparationem aut debiti satisfactionem intendit: sicut fit, cum filius aut servus à parente vel domino, adversus quos ipsi actio vel accusatio non competit, §. *Sed hoc 2. Infit. de His, qui sui vel alieni juris & l.*

1. §. *Quod autem 8. ff. de Offic. Præfetti urb. indebitè gravati:* cum alius ex pacto nudo, vel ex contractu infra dimidium est lætus, secundum Innocent. & dicta *Lib. 1. tit. 35. à n. 17. & Lib. 3. tit. 17. n. 58.* cum Monachus vel conversus à suo Prælo vel superiore: rusticus vel persona miserabilis ab aliquo potentiore oppressi, suum gravamen denuntiant iudici, ut ab ipso ex officio releventur, *cit. Panormit. n. 48. & 51. & Maranta n. 3.*

Quam denuntiationem, etiam non præmoniti, in foro Seculari admitti: in Ecclesiastico autem, cum emendæ & iniusti gravaminis tollendi probabilis spes est, ei secretam admonitionem, si absque incommodo potest, præmittendam, docent *cit. Panormit. n. 48. & Speculat. cit. §. 2. n. 12.* cum propter textus *can. Indignè, 12. q. 2. c. Novit cit. & c. Si quis 2. hanc Rubr.* tum propter legem Charitatis, quæ privata damna cum minimo, quò possumus, proximi incommodo tollenda, docet.

Altera Publica, spectans vindictam 69. & Reipublicæ per crimen læsæ satisfactionem, instar Accufationis: à qua tamen differt; quòd ad denuntiationem, etiam publicam, nulla opus sit inscriptione, *c. Super his 16. & denuntians etiam privatus non subeat onus probandi, saltem ex recepta consuetudine: quæ cum tempore introductum est; ut crimina ad Magistratus deferantur à constitutis publicis ministris, juxta 1. Et quidem 7. C. de Accusat. & facta ab his denuntiatione, allatisque aliquibus criminum indicis, iudex in denuntiatum ex officio inquirat: sicut, facta à canonicis denuntiatione dilapidationis aliorumque excessuum Episcopi Frisingensis, in illorum veritatem inquisitio iudicibus delegatis à Gregorio IX. commissa est. *c. fin.* Quæ denuntiatio per huiusmodi ministros five Officiales pu-*

blicos fit, non præmissâ ullâ monitione, Speculat. cit. §. 2. n. 10. Cùm autem fit à privato, & personâ denunciandæ delictum occultum, ejusque corrigendæ & privati aut publici damni tollendi spes certa est, sicut accusationi juxta dicta n. 11. sic etiam ipsi monitionem præmittendam, aliis DD. relatis docet cit. Sanchez cap. 2. dub. 5. n. 9. & Palao disp. 3. cit. p. 23. n. 8. qui tamen l. cit. §. n. 11. excipit crimen hæreseos & alia, quæ Ecclesiarum Prælati & Inquisitores sibi immediatè denuntiari jubent.

ARTICULUS IV.

De Inquisitionibus,

SUMMARIUM.

70. Definitio Inquisitionis :
71. In qua accusationis locò infamia est.
72. Dividitur in simpliciter Generalem, vel Specialem & Mixtam,
73. Vel bifariam in Generalem & Specialem.
74. Simpliciter generalia liberè fit.
75. Mixta prærequirit probabilem suspicionem :
76. Et simpliciter specialis infamiam :
77. Eamque clamoriam, si eà contra Secularem :
78. Minorem, si contra Regularem Prælatum procedatur.
79. Infamia non requiritur I. Si ad sint indicia :
80. II. Si delictum sit circumstantia alterius jam noti :
81. III. Si delinquentem publicus Officialis,
82. IV. Aut etiam privatus fide dignus denuntiet.

83. V. In hæresis & alijs enormibus criminibus :
84. VI. Si intendatur sola correctio delinquentis,
85. VII. Vel delictum in alicujus præjudicium tendat :
86. VIII. Si inquisitio fiat in subditum Regularem,
87. Et publica punitio non intendatur.
88. Facienda inquisitio est à judice competentè,
89. Et non, nisi consiteris de corpore delicti.
90. Exprimenda in ea circumstantia loci & temporis :
91. Nisi earum expressio statuto &c. remittatur,
92. Vel delictum sit antiquum,
93. Aut tractum habeat successivum.
94. Inquisitioni locus non est contra absolutum,
95. Et ferè etiam contra absentem.
96. In infamatum de uno inquiri super alio crimine non potest.
97. Crimen per inquisitionem detectum secundùm Civile plebitur panâ ordinariâ :
98. Quæ Canonico jure mitigari permittitur :
99. Infigi tamen non prohibetur.

Inquisitio generatim sumpta est Crimi- 70.
nis vel criminosi per judicem legitime facta indagatio. Gonzalez in c. Inquisitionis 21. n. 8. quam introducendi ratio fuit; ne, deficientibus qui reos deferrent ad judices, delicta maximò Reipublicæ damnò manerent impunita, c. Qualiter 24. hâc Rubr. & l. Congruit 13. ff. de Offic. Præsid.
Neque obstat; quòd ex una, idem esse nequeat accusator & judex, c. Forus 10. de V. S. ubi judex, actor, reus & testes, tanquam personæ in judicio distinctæ